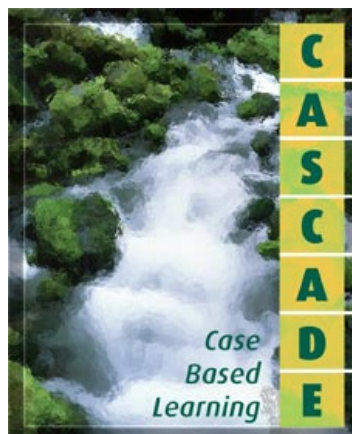
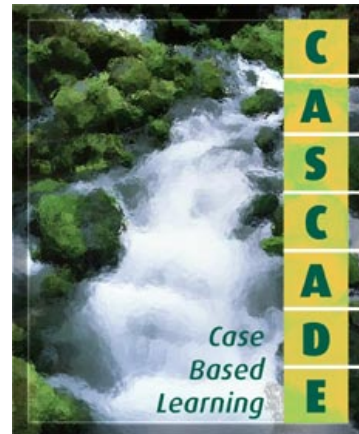
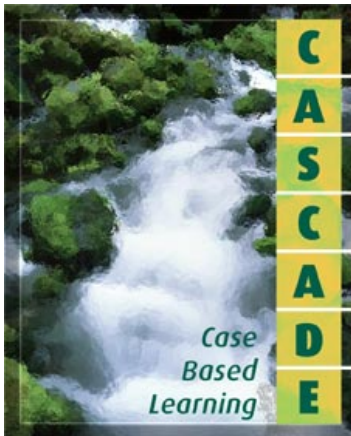

Eindrapportage Cascade-cblproject.

Albert Visser, algemeen projectleider van het samenwerkingsproject van de Hogeschool van Utrecht, de Hogeschool van Amsterdam en de Fontys hogescholen, gesubsidieerd door SURF

12 september 2004

Uit het procedureboek van SURF:

5.2.5 Eindrapportage

De eindrapportage is een zelfstandig leesbaar document, met een evaluatief karakter. Dit betekent dat een lezer, die geen van de andere stukken over het project gelezen heeft, zich een goed beeld moet kunnen vormen van het project. Uit het eindrapport moet tevens eenvoudig af te leiden zijn hoe de resultaten zich verhouden tot hetgeen in het controlling document is opgenomen. In de eindrapportage moet in ieder geval opgenomen zijn:

- samenvatting
- karakteristieken project (doelstelling, projectperiode, participerende instellingen, belangrijkste te behalen resultaten)
- wat het doel was van het project en of dat bereikt is
- welke resultaten en activiteiten gepland waren, en bereikt resp. uitgevoerd zijn, welke niet en waarom niet, de ervaringen daarbij
- lessons learned
- vooruitblik voorbij de projecthorizon (bijvoorbeeld: wat wordt gedaan met de resultaten, vindt inbedding in de organisatie plaats)
- laatste kostenoverzicht inclusief analyse
- evaluatie en conclusies.

Hieruit volgt de inhoudsopgave:

1. SAMENVATTING.....	3
2. KARAKTERISTIEKEN VAN HET PROJECT	4
3. IS HET DOEL BEREIKT?	5
4. DE RESULTATEN EN ACTIVITEITEN.....	6
5. WAT IS NIET BEHAALD?	7
6. LESSONS LEARNED	8
7. NA DE PROJECTFASE	10
8. KOSTENOVERZICHT EN ANALYSE.....	11
9. EVALUATIES EN CONCLUSIES.....	11
BIJLAGE 1 KOSTENOVERZICHT (EINDRAPPORTAGE EXPLOITATIE CASCADE-CBLPROJECT).....	12
BIJLAGE 2 DELIVERABLE PROCESSEN EN PROCEDURES CASCADE-CBL	12
BIJLAGE 3 PLANNING DELIVERABLES	12
BIJLAGE 4 RAPPORTAGE CASUSCONSULT.....	12
BIJLAGE 5 AANKONDIGING ESPELON.....	13
SAMENSTELLING STUURGROEP EN PROJECTGROEP	13

1. Samenvatting

In de sociaal-agogische opleidingen wordt al lange tijd in veel lessen en modules gewerkt met cliënt- casuïstiek. Omdat het vanwege privacyoverwegingen niet mogelijk is om echte cliënten in het klaslokaal te halen gebeurde dit in de vorm van papieren casusbeschrijvingen en soms ook door ingehuurde auteurs een cliëntenrol te laten spelen. De eerste vorm heeft een relatief laag realiteitsgehalte, de tweede vorm is vrij kostbaar. Bij de opleidingen ontstond de behoefte om het werken met casuïstiek op een meer gestructureerde wijze te doen, daarbij de realiteit beter proberen te benaderen zonder dat je steeds auteurs moet inhuren. Ook ontstond het besef dat de casusbeschrijvingen en de casusuitwerkingen een schat aan informatie bevatten en daarom bewaard diende te blijven. De inzet en toepassing van ICT bood hiervoor nieuwe mogelijkheden. Innovaties met behulp van ICT worden regelmatig ondersteund met financiële subsidies door onderwijsinstellingen en o.a. door SURF. Voor dit project is daarvan goed gebruik gemaakt: de innovatiemiddelen van de eigen hogescholen werden aangesproken en werd het projectplan ingediend bij de SURFtender 2001.

De opleidingen Sociaal-pedagogische hulpverlening en Maatschappelijk Werk en Dienstverlening van de Hogeschool van Utrecht, de Hogeschool van Amsterdam en de Fontys Hogescholen besloten in 2001 samen een projectplan in te dienen waarbij gezamenlijk aan methodiekontwikkeling zou worden gewerkt van de methodiek *Leren van casuïstiek*. Er zou een softwaretoepassing worden ontwikkeld en er zou samengewerkt worden met een soortgelijk initiatief in het beroepenveld, het project CasusConsult (onder projectleiding van Joenje Knowledge Systems). Ook werden afspraken gemaakt over inhoudelijke samenwerking en ondersteuning met prof. G. van der Laan (universiteit Utrecht, later tevens lector bij de Fontys hogescholen).

De methodiekontwikkeling is beschreven in het onderwijskundig model in het handboek *De Casus als basis* is er het studentenwerkboek *Leren van casuïstiek* (beide bij uitgeverij Nelissen), de software en de casus-database kan worden benaderd via Espelon (www.espelon.nl) en achtergrond informatie over het project is te vinden op www.cbl.hvu.nl.

Het project heeft dus de doelen gehaald die bij het begin gezamenlijk geformuleerd zijn. Het is echter niet allemaal even soepel gegaan. Een belangrijke oorzaak daarvan ligt in het volgende dilemma:

Als je een innovatie succesvol wilt laten zijn moet je iets ontwikkelen dat zo dicht mogelijk bij de gangbare onderwijspraktijk staat. Je wilt dus het liefst docenten in je project hebben. Maar docenten zitten vaak tot over hun oren in de onderwijsuitvoering en hebben weinig tijd om nieuwe dingen te ontwikkelen. Werk je alleen met (vrijgemaakte) ontwikkelaars dan loop je het risico dat je iets ontwikkelt dat de uitvoerders als een extern product (not made here) beschouwen en dan wordt er niet mee gewerkt. Het stemt daarom wel tevreden dat de doelen uiteindelijk wel gehaald zijn.

2. Karakteristieken van het project

a. De Doelstelling. De doelstelling die bij de aanvang van het project in 2001 in het controlling document voor het project geformuleerd is, is de volgende:

Het project Leren van casuïstiek heeft tot doel, dat studenten leren op een systematische wijze praktijkcasussen te behandelen volgens een door de opleidingen vastgestelde methodische handelwijze. Er wordt gewerkt met aan de beroepspraktijk ontleende geanonimiseerde casuïstiek. De methodische werkwijze wordt vastgelegd in een globale template waarin per opleiding nog variatie kan worden aangebracht op basis van eigen methodische opvattingen. Werken aan de casus vindt plaats in een webbased E-learning omgeving. De elektronische leeromgeving biedt de mogelijkheid dat er een database van good practices wordt aangelegd, waarmee eigen oplossingen kunnen worden vergeleken. Behalve de mogelijkheden tot communicatie tijdens het werken aan de casus wordt er ook binnen het programma feedback verkregen op de eigen oplossingen. De docent heeft hierbij een minder sturende rol. De student kan zo met realistische casuïstiek oefenen in een rijke, docentarme leeromgeving. Bovendien biedt de database met gekwalificeerde casuïstiek een rijk raadpleeginstrument voor beginnende beroepsbeoefenaren. Aan het einde van het project is er voor tenminste twee opleidingen aan de Sociaalagogische faculteit van de deelnemende hogescholen een module Leren van gevallen in het curriculum geïmplementeerd waarbij gebruik van de softwaretoepassing CBL in een Elektronische leeromgeving deel uit maakt. Dit moet blijken uit een vermelding in de respectievelijke studiegidsen. De beschreven methodiek(en) worden ook in boekvorm door een uitgever gepubliceerd. Er zal nog aanvullende publiciteit gezocht worden door artikelen aan vaktijdschriften aan te bieden en op conferenties voor beroepsbeoefenaren en voor opleidingen presentaties te verzorgen.

b. De Projectperiode, hoewel aanvankelijk gepland voor Augustus 2001-augustus 2003, is door omstandigheden buiten het project pas gestart op 1 januari 2002. Het project zou daarmee automatisch doorlopen tot 1 januari 2004, echter wegens een aantal redenen is in overleg met de Coördinator Onderwijs en ICT van Surf besloten tot een verlenging tot 1 juli 2004. Een belangrijke reden hiervoor was dat projectmedewerkers ook altijd een actieve rol in het onderwijs hadden. In perioden dat er vanuit het project een grotere inspanning werd verwacht kwamen soms gelijktijdig pieken in de onderwijsuitvoering voor. Omdat het onderwijs dan voorrang krijgt betekent dit een vertraging van de projectwerkzaamheden. Ook was in enkele gevallen organisatieverandering en managementwijziging een (overigens niet verwijtbare) reden voor vertraging in de projectuitvoering. Niet alleen werden dezelfde werkzaamheden over een langere periode uitgesmeerd, de werkzaamheden vergden ook meer tijd dan gepland. De materie bleek inhoudelijk complex, er moesten nieuwe inzichten worden ontwikkeld en gedeeld en dat vergde meer tijd.

c. Participerende instellingen: Faculteit Sociaal Agogische Opleidingen, Hogeschool van Utrecht; Hogeschool van Amsterdam, faculteit SAO; Fontys Hogeschool voor Sociaal Werk; Fontys Hogeschool voor SPH en aanvankelijk ook Joenje Knowledge Systems en de Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen in de persoon van

Prof dr G van der Laan. Voor de duidelijkheid: de Universiteit is niet als instelling betrokken geweest, doch in de persoon van de hoogleraar maatschappelijk werk, later tevens lector bij de Fontys hogescholen. Joenje Knowledge Systems was de beoogd ontwikkelaar van de software, echter tijdens een gesprek met de WTR over het projectplan is door leden van de WTR gevraagd om toch meerdere offertes te beschouwen. Verder was in het projectplan niet voorzien dat er multimedia zou worden opgenomen, om de simpele reden, dat dat soort mogelijkheden in het werkveld van het HSAO vrijwel niet bestaan. De WTR heeft er toch op aangedrongen, dat wij die mogelijkheid serieus zouden onderzoeken. Beide suggesties van de WTR zijn overgenomen. Dit heeft er toe geleid, dat samen met de technische ondersteuners van de HvU, de dienst IT Support, een tweede bedrijf is gezocht om offerte uit te brengen voor het ontwikkelen van de software met een multimediamogelijkheid. Ook Joenje Knowledge Systems is gevraagd de offerte aan te passen met multimedia. De tweede offerte werd uitgebracht door het bedrijf Brein uit Haaksbergen op advies van IBM-Lotus. Na advies te hebben ingewonnen bij de ITdiensten van de partners heeft de stuurgroep gekozen voor de offerte van Brein.

De betrokkenheid van Joenje Knowledge Systems is wel gebleven, maar dan via het door hen ontwikkelde CasusConsult. Er is een inhoudelijke relatie tussen Cascade-cbl en Casusconsult, die tot uitdrukking gebracht wordt door een hyperlink in de software en door periodiek overleg in een kenniskring bij CasusConsult, waaraan docenten van hogescholen en beroepskrachten aan deel nemen.

d. Belangrijkste resultaten

De belangrijkste beoogde resultaten zijn: een methodiek Leren van casuïstiek, een softwaretoepassing waarin studenten gestructureerd met casuïstiek kunnen werken en waarin de casuïstiek in een database wordt opgeslagen en ontsloten, voorts een traject voor de opleidingen Maatschappelijk Werk en Dienstverlening en Sociaal Pedagogische Hulpverlening, met ondersteunend schriftelijk materiaal (boeken uitgegeven door uitgeverij Nelissen) en een website voor het project.

3. Is het doel bereikt?

Het doel is bereikt.

Dat is een makkelijke constatering, maar alle zes de opleidingen (SPHopleidingen van Amsterdam, Utrecht en Eindhoven en de drie opleidingen MWD van dezelfde hogescholen) hebben meegewerkt aan de ontwikkeling van de methodiek Leren van casuïstiek. Die methodiek is beschreven in het boek *De Casus als basis* dat medio oktober 2004 verschijnt bij uitgeverij Nelissen. Dit was overigens geen eenvoudige opdracht. Het bleek al snel, dat iedere opleiding eigen opvattingen heeft over hoe een student een casus moet beschrijven of uitwerken. In de beginfase van het project is er veel tijd gaan zitten in het verhelderen van de werkwijzen. Er waren overeenkomsten, maar ook vaak grote verschillen. Dit bleek vooral erg lastig te zijn toen er een gemeenschappelijk model voor gestructureerde casusbewerking (een template) moest worden gemaakt. Iedere deelnemer wilde de eigen aanpak in het template gerepresenteerd zien en bijgevolg werd het template steeds groter. (zie de website link <http://www.cbl.hvu.nl/ondersteuning/stroomdiagram1.html>). Dit werd zo omvangrijk, dat het vrijwel onwerkbaar leek geworden. In een bezinningssessie met een externe

begeleider werd toen een doorbraak bereikt: het vaste template werd losgelaten en er werd gekozen voor een standaard toolkit, waar iedereen een eigen template of stroommodel mee zou kunnen maken. Dat betekent, dat iedere casusuitwerking een eigen stroomdiagram heeft.

De terminologie is in de loop van het project gewijzigd: wat aanvankelijk de docentversie heette is later gewijzigd in het casusscript. De studentversie kreeg de naam casusregistratie: immers als een hulpverlener met een cliënt(situatie) te maken krijgt, moet hij ook gaan registreren. Niet iedereen vindt deze terminologie even handig, maar dat is een kwestie van wennen.

Er is ook veel geleerd, door studenten en door docenten/ ontwikkelaars: In de doelstelling staat dat “studenten leren op een systematische wijze praktijkcasussen te behandelen”, maar een belangrijke bevinding is dat docenten dit minsten even hard moesten leren. Een tussentijdse expertmeeting met lectoren van de drie hogescholen heeft ook bijgedragen aan de kennisontwikkeling bij docenten.

4. De resultaten en activiteiten

De beoogde applicatie is ontwikkeld en wordt gebruikt: Cascade-CBL. De software is ontwikkeld op basis van Lotus Notes en Lotus Domino Server. Er is gekozen voor een robuuste programmeeromgeving die door de IT ondersteuners van de HvU kon worden ondersteund. Omdat er gerekend is met grote aantallen studenten is aan het autorisatie in inlogproces veel aandacht besteed.

Er zijn meer dan zestig casusscripts gemaakt (30 voor SPH en 30 voor MWD) en er hebben vele tientallen studenten aan meegewerkt (met autorisatie te raadplegen op de site Iedere opleiding heeft minimaal het vereiste aantal casussen gemaakt. Er zijn simpele casussen met enkelvoudige problematiek, maar ook complexe met meervoudige problematieken. In de applicatie is de officiële Thesaurus van het NIZW (Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn) opgenomen, waarmee gericht gezocht kan worden naar dezelfde of vergelijkbare casuïstiek. In de applicatie is een link naar CasusConsult opgenomen, zodat snel kan worden doorgeklikt.

Er is een werkboek *Leren van casuïstiek* (Uitgeverij Nelissen), een Theorie en methodenboek met een didactische handleiding *De Casus als basis* (idem) een softwarehandleiding (te downloaden van de website), een website (www.cbl.hvu.nl, na 1 oktober 2004: www.espelon.nl), studiehandleidingen (verkrijgbaar bij de betreffende hogescholen), er is geëvalueerd, bijgesteld, artikelen geschreven en er zijn presentaties op congressen verzorgd (zie de website).

Behalve deze tastbare resultaten is er een zeer belangrijk neveneffect: een groot aantal docenten (een twintigtal) dat actief met Cascade is bezig geweest is zich bewust geworden van wat het werken met praktijkcasuïstiek allemaal met zich mee brengt. Door het maken van een script, moest de maker zich ook bij iedere stap steeds afvragen welke informatie noodzakelijk is, welke niet, wat de student voor acties moet ondernemen om naar een volgende fase (of stap) te gaan. Behalve dat er werd gewerkt vanuit het

didactisch model van Leren leren en Case Based reasoning met wederkerende reflectie, moest de docent zelf ook leren op iedere stap te reflecteren.

Dan is er ook nog een resultaat behaald, dat in het controlling document niet voorzien is: er is een document Processen en Procedures gemaakt. Gaandeweg het werken met de software werd duidelijk dat een goed beheer van de database, de applicatie en de casuïstiek er vele betrokkenen verschillende dingen op verschillende momenten op een goede en zorgvuldige manier moeten uitvoeren, anders wordt het kort gezegd een rommeltje. Daarom zijn de processen met bijbehorende procedures en documenten in een notitie beschreven. Dit is tevens een handig hulpmiddel bij scholing van gebruikers.

Een van de doelen was ook kennisdisseminatie. Dat doel is ook ruimschoots gehaald: nationaal en internationaal mocht het project zich in grote belangstelling verheugen. Er zijn presentaties geweest op Educause (Anaheim, USA), Eduka-Online (Berlijn) Social Work (Kopenhagen), E-learning (ALT Edinburg, UK) en Eunis (Amsterdam) en uiteraard de SURF Onderwijsdagen. Op de onderwijsdagen van 2003 is een special over Casuïstiek gehouden, een dubbele sessie die veel bezoekers trok (ongeveer 90 personen). Overal werden de presentaties gewaardeerd als waardevolle inhoudelijke ontwikkelingen op het gebied van E-learning.

Er is ook een voortgaande kennisuitwisseling tot stand gekomen tussen beroepskrachten uit het werkveld en docenten uit het hoger onderwijs in het kennisoverleg CasusConsult.

5. Wat is niet behaald?

Er zijn drie deelresultaten niet bereikt, of eigenlijk is door voortschrijdend inzicht besloten drie deelresultaten bij te stellen.

De eerste is de wens om de registratie door de student, (de uitwerking van een casusscript) te koppelen aan een officieel registratie-softwarepakket. Dit was een wens in de initiatiefase, maar gaandeweg bleek dat dat alleen mogelijk is met veel programmeerwerk tegen onaanvaardbaar hoge kosten. Immers de kosten van officiële clientregistratiesoftware is op zich al hoog, als dat gekoppeld zou moeten worden aan casuïstiek en dan zodanig dat na het werken met een casus, de cliëntdatabase weer op de uitgangssituatie wordt gezet voor de volgende student, dan is dit een vrijwel onmogelijke opgave. Er is toe voor een tussenoplossing gekozen: bij het uitwerken van de intakegegevens wordt een invulscherm van een intakemodel getoond, dat de student moet invullen. Dit heeft de waarde dat de student vertrouwd raakt met het format. Aan Cascade is een formulieren generator gekoppeld, zodat steeds formulieren in een specifieke layout kunnen worden bijgemaakt. Wel moet worden opgemerkt, dat de scholing vereist en dat het ontwerpen van formulieren voorlopig aan de applicatiebeheerder is voorbehouden.

Een tweede beoogd resultaat dat gaande het project is losgelaten is de strakke koppeling met een vergelijkbaar initiatief in het werkveld: CasusConsult. In het CD wordt nadrukkelijk gewezen op dit initiatief in het werkveld en zowel vanuit het project als bij CasusConsult en de betrokken werkveldvertegenwoordigers was de wens aanwezig om een aantal gezamenlijke stappen te zetten. Bij CasusConsult zijn het de beroepskrachten

die een casus uit hun eigen praktijk op de site zetten en daar met collega's over van gedachten wisselen. In de gemeenschappelijke discussies bleek dat in het onderwijs andere doelen gelden voor het werken aan casuïstiek: studenten moeten kunnen oefenen, soms moeten ze allerlei vragen krijgen waarbij ze extra moeten nadenken, moeten reflecteren of hetzelfde vraagstuk vanuit een andere optiek moeten benaderen. In de beroepspraktijk gelden andere wensen: in sommige gevallen gaat het om collegiale consultatie en dat wil met het liefst toch face-to-face of eventueel op gelijk niveau tussen deskundige collega's en liever niet met een onbekende student erbij. Voor beroepskrachten is er besloten een interne applicatie te ontwikkelen die alleen op eigen intranet draait en in het Cascadeproject is besloten om voortal de onderwijskundige doelen te laten prevaleren. Wel hebben we besloten regelmatig te overleggen over met name de criteria waaraan volgens erkende professionals uit het werkveld een goed casusscript moet voldoen en die resultaten te betrekken bij de ontwikkeling van casusscripts.

Het derde resultaat dat niet is geworden wat we van plan waren is de community of practice of de discussielijst. Het was de bedoeling dat studenten met elkaar over de inhoud van een casus zouden communiceren in een virtuele groepsruimte, CoP of discussielijst. We hebben het tijdens de ontwikkelfase met verschillende softwareoplossingen geprobeerd, maar het sloeg niet aan. Er zijn pogingen geweest om gemodereerde discussies in Quickplace en in een discussieforum te houden, maar daar kwam niets van terecht. Waarschijnlijk niet omdat het een 'extern' forum was waarvoor weer apart moest worden ingelogd. Ook werd genoemd dat inhoudelijke discussies het beste kunnen worden gevoerd in face-to-face contacten.

6. Lessons learned

In het CD is er van uit gegaan, dat er steeds in gemengde werkgroepen (deelnemers gegroepeerd op opleiding, uit de drie hogescholen) zou worden gewerkt. Het ordeningsprincipe zou dan de opleiding zijn en dus dicht bij de beroepsinhoudelijke materie staan. Dit lijkt logisch, echter het doet niet helemaal recht aan de eigenheid van iedere opleiding. Iedere opleiding heeft z'n eigen, inhoudelijke ontwikkeling en keuzes gemaakt. In de startfase en in het begin van de uitvoeringsfase was dit wel boeiend. Door de inhoudelijke discussies konden we eigenlijk bij elkaar in de keuken kijken. Het bleek echter al snel een onmogelijke opgave om een gezamenlijke template voor de casuïstiek vast te stellen. Hier bleken de verschillen. Toen dit leek te stagneren kwam een verhelderend inzicht om dan een toolkit te maken waarmee ieder een eigen invulling van het casusscript zou kunnen maken. Behalve dat daarmee recht kon worden gedaan aan de eigenheid van alle afzonderlijke opleidingen biedt dit ook de mogelijkheid om casuïstiek voor totaal andere opleidingen te maken, zoals bedrijfskunde of verpleegkunde.

Bij het begin van het project waren de betrokkenen het er over eens, dat er met een gestructureerde methodiek moest worden gewerkt, met stroomdiagrammen en reflectiestappen. Nu, aan het eind van het project blijkt er veel nagedacht te zijn over leren van casuïstiek en voortschrijdend inzicht leidt er toe, dat er nu over veel opener structuren. Vrije associatie en een veelheid aan keuzes laten zich niet makkelijk in Cascade realiseren.

Een ander punt is nog, dat de standaard software zo verbeterd is, dat sommige gewenste toepassingen zelfs al met standaardsoftware als MS Word en Power Point te realiseren is. Als de hogeschool er dan ook nog een goed contentmanagement programma overheen legt, hoeft er steeds minder een maatwerk oplossing gekozen te worden.

Ook stuiten we op het volgende dilemma:

Als je een innovatie succesvol wilt laten zijn moet je iets ontwikkelen dat zo dicht mogelijk bij de gangbare onderwijspraktijk staat. Je wilt dus het liefst docenten in je project hebben. Maar docenten zitten vaak tot over hun oren in de onderwijsuitvoering en hebben weinig tijd om nieuwe dingen te ontwikkelen. Werk je alleen met (vrijgemaakte) ontwikkelaars dan loop je het risico dat je iets ontwikkelt dat de uitvoerders als een extern product beschouwen en dan wordt er niet mee gewerkt.

Mede om deze reden is halverwege het project besloten om de honorering van inspanningen niet meer via een declaratie van gewerkte uren te laten lopen maar honorering te koppelen aan geleverde producten. Vanaf dat moment werden de (eind)producten steeds het belangrijkste onderwerp van gesprek.

Vanaf het begin is er veel contact geweest met de technische ondersteuners. Eerder projecten hadden geleerd, dat als los van de support afdeling een applicatie wordt ontwikkeld, bij implementatie veel technische problemen opduiken. In het Cascadeproject is van meet af aan samenwerking met de IT-ondersteuners geweest. Na een inventarisatie bij de partners bleek dat IT-Support van de HvU de meest geschikte technische partner was en we hebben dan ook steeds met hen de ontwikkeling van de applicatie besproken. IT Support heeft tijdens de projectperiode de software met de makers ervan (Brein bv) geïnstalleerd, gehost en ondersteund. Dit is beslist een waardevolle aanpak, wat we toen echter niet konden voorzien is, dat er inmiddels een exploitatieorganisatie voor IT-producten in het hoger onderwijs is: Espelon, die meer is ingesteld in het hosten, ondersteunen en vermarkten van de projectproducten.. De overgang voor de exploitatiefase naar Espelon brengt wel extra migratieperikelen met zich mee.

Technische problemen zijn er altijd. Hoe goed je je ook verzekerd van ondersteuning door IT-ers, hoe professioneel je ook laat ontwikkelen, er gaat altijd wat mis. Helaas is dat ook altijd weer demotiverend voor potentiële gebruikers. Zo gebeurde het dat toen een docent eindelijk enthousiast was geworden voor Cascade en besloot eens een casus te gaan invoeren, dat zijn password niet werkte en dat er niemand bereikt kon worden om het te helpen. Hij heeft het verschillende malen geprobeerd en de helpdesk gemailed, maar geen reactie. Moedeloos liet hij het toen maar zitten. Achteraf bleek dat het kwam omdat er een server opnieuw was geïnstalleerd, waarbij er een kleine verandering was opgetreden. Dit gebeurde uiteraard precies in een weekend, waarin niemand te bereiken was. Na het weekend kon dit gereconstrueerd worden, maar het kwaad was al geschied.

De HvA en de HvU hadden al in een zeer vroeg stadium onderling overleg over de ontwikkeling van een methodiek case-based learning, vooral vanuit het beroepenveld Maatschappelijk werk en dienstverlening (MWD). Toen besloten werd een gezamenlijk SURFprojectplan in te dienen was dat inhoudelijk relatief snel te ontwikkelen. Omdat voor SURF een derde partner noodzakelijk was, is door de inhoudelijke contacten die beide hogescholen hadden met Fontys in CasusConsult, besloten deze hogeschool als

derde partner te vragen. Zij zijn dus pas in een tamelijk gevorderd stadium bij het project betrokken en hadden daarmee niet dezelfde inhoudelijke ontwikkeling als de HvU en de HvA. Omdat in het project de wens was uitgesproken de methodiek case-based learning te ontwikkelen voor zowel MWD als SPH (Sociaal Pedagogische Hulpverlening) werd ook de Fontys hogeschool voor SPH erbij betrokken (dus later dan de Fontys hogeschool voor Sociaal Werk). Een extra complicerende factor was het gegeven, dat Fontys SPH een eigen innovatieve ontwikkeling doorliep met het project SPH-competent. Deze ontwikkeling liep niet helemaal parallel aan de ontwikkelingen in Cascade en vergde in ieder geval voortdurend extra inspanningen om beide ontwikkelingen goed op elkaar af te stemmen. Het laatste projectjaar is er extra capaciteit op ingezet om de te leveren eindproducten op tijd te realiseren.

Over inzet en wisseling van personen gesproken: van de stuurgroepleden is er nog slechts 1 vanaf het begin bij het project betrokken, van de projectgroep eveneens slechts 1 persoon en dit had slechts zelden een inhoudelijke reden. De mobiliteit in een project is dus groot en daarmee een extra complicerende factor.

7. Na de projectfase

Het project is klaar en wordt afgesloten. Cascade bestaat, gaat door en wordt ondersteund vanuit Espelon de educational Service Provider voor het Nederlandse hoger onderwijs. Dit is pas op het laatste moment duidelijk geworden. Lang werd gedacht dat de HvU dit zelf zou doen.

Bij de start van het project was immers contact gezocht met de technische ondersteuners van de projectpartners. ITSupport van de HvU is toen uitgekozen om de ontwikkeling en hosting van de applicatie technisch te begeleiden. Er is een platform gekozen dat door de HvU werd ondersteund. Oplevering en testen van de applicatie gebeurde ook steeds met volle medewerking van HvU-ITSupport. Aan einde van het project werd gesproken over de exploitatie van de producten van het project. De applicatie moet gehost worden, er moet technisch beheer zijn en ondersteuning voor gebruikers, tevens moet er aan marketing en voorlichting worden gedaan voor nieuwe gebruikers. Aan HvU-ITsupport en Espelon is gevraagd een exploitatieplan met budget bij de stuurgroep in te dienen. Omdat Espelon zich duidelijk op de hele hoger onderwijs markt richt en single log-on voor haar producten kan aanbieden is gekozen voor Espelon als organisatie die de exploitatie van Cascade-CBL ter hand zal nemen. Inmiddels is een migratietraject van de HvU naar Espelon in volle gang.

Bij de HvU is door drie domeinen een gezamenlijk plan ingediend om het gebruik van Cascade uit te breiden naar de domeinen Gezondheidszorg, Recht en Sociaal werk. Dit plan is gehonoreerd in de HvUtender voor innovatieprojecten en het project is in september van start gegaan.

De HvA en Fontys gaan de resultaten van Cascade afstemmen op en waar mogelijk integreren met de resultaten van het landelijke project SPH-competent.

Bij Fontys is er in het lectoraat een kenniskring geformeerd rond Cascade-CBL. Die kenniskring zal zich bezig houden met kennisontwikkeling en reflectie, in aansluiting op

de concrete onderwijspraktijk en in samenwerking met de beroepspraktijk via het project Helmond Actief. Ook zal er bij Fontys een stipendium worden uitgevoerd (onderzoeksopdracht) over dit onderwerp. De innovaties bij Fontys worden gecoördineerd in het hogeschoolbrede Biloba-project.

Alle drie de hogescholen zullen bij de verdere implementatie en ontwikkeling het beroepenveld betrekken, en deelnemers vanuit CasusConsult.

8. Kostenoverzicht en analyse

Bij het kostenoverzicht (zie bijlage 1.) vallen drie dingen op:

- door een langere looptijd is het totaalbudget verhoogd
- het werkpakket waarin de software werd ontwikkeld is overschreden
- de projectmanagementkosten zijn ook veel hoger dan volgens de subsidievoorwaarden zou worden verwacht.

Op het eerste punt wordt hier niet verder ingegaan, daarvoor wordt een aparte deliverable gemaakt volgens afspraak met de CP.

Wat het tweede punt betreft is duidelijk dat als een extern, professioneel maatwerksoftware moet leveren hier natuurlijk een (fors) prijskaartje aan hangt. In dit project is gekozen voor het laten ontwikkelen van software door die externe professionals: de sector HSAO kent weinig technisch specialisten en er is nadrukkelijk gekozen voor een professionele applicatie als resultaat. Er is ook een externe professional ingehuurd om de software technisch en functioneel te kunnen beoordelen en ook dat werkt natuurlijk kostenverhogend. Kwaliteit heeft zijn prijs.

Het derde punt betreft de kosten voor projectmanagement. Die zijn hoger dan verwacht. Dat heeft vooral te maken met het gegeven dat een project waaraan drie hogescholen deelnemen en van iedere hogeschool twee onderwijsafdelingen, een complexe samenwerking vergt. In het CD is er van uit gegaan, dat er steeds in gemengde werkgroepen (deelnemers gegroepeerd op opleiding, uit de drie hogescholen) zou worden gewerkt. Dit vergt veel coördinatie. Toen deze werkwijze niet optimaal productief bleek moest er ook naar een andere werkwijze gezocht worden. Er is toen een ordening gemaakt naar implementatie-eenheid oftewel naar opleiding. Dit bracht echter weer nieuwe informatie- en coördinatieproblemen met zich mee.

9. Evaluaties en conclusies

Het project heeft de beoogde doelen gehaald en is in die zin succesvol. Er is een inhoudelijke ontwikkeling geweest en er is dus werkelijk sprake van kennisontwikkeling. Alle deelnemers zijn intensief bezig geweest met het onderwerp leren van casuïstiek, er is gediscussieerd er zijn veel inzichten uitgewisseld tussen verschillende opleidingen en hogescholen. Deze uitwisseling is op nationaal en internationaal vlak levendig en intensief geweest. Kennisdisseminatie was voor dit project een belangrijk doel.

Er is ook sprake van voortschrijdend inzicht bij de deelnemers, waardoor soms eerder ontwikkelde ideeën weer werden bijgesteld of losgelaten. Waren we in het begin van het

project nog opzoek naar templates (complete en volledige stroomdiagrammen per onderwerp) later lieten we dat los voor de toolkit, waarmee ieder zelf een stroommodel kon maken. De laatste geluiden zijn dat sommigen ook een casus via vrije associatie willen laten oplossen.

Het project vereiste ook samenwerking door meerdere opleidingen van drie hogescholen en dat bleek een behoorlijk complicerende factor te zijn. Dan gaat het niet zozeer om reistijden als wel om verschillende culturen, onderwijsvisies en werkwijzen. Ook is het van essentieel belang, dat er een goede afstemming is tussen het projectmanagement en het projectmanagement. Dit is de beste waarborg voor synergie tussen onderwijsinnovatie en onderwijsuitvoering.

Het project was zeer waardevol: zonder de extra financiële middelen die de opleidingen zelf vrijgemaakt hebben en de subsidie van SURF zou de applicatie niet ontwikkeld zijn. Het gaat de financiële draagkracht van een enkele opleiding ver te boven. Ook geeft het uitvoeren van een gezamenlijk project extra inspiratie, je hoort immers bij een selecte groep opleidingen die op een landelijk platform samen aan innovatie van onderwijsprocessen in inhoud werkt. Vooral het feit dat in Cascade met de inhoud van het beroep werd gewerkt was een sterk element, dat ook op de congressen steeds bijval kreeg.

Zoals al eerder gemeld hebben de gesprekken tussen docenten (voor Cascade) en beroepskrachten (voor CasusConsult) niet geleid tot het ontwikkelen van 1 applicatie, wel tot de wens tot verder samenwerken en inhoudelijke uitwisseling tussen opleidingen en beroepskrachten.

Cascade.CBL heeft daarmee niet alleen geleid tot een softwaretoepassing, met boeken en ander ondersteunend materiaal waar in het onderwijs op behoorlijk schaal mee gewerkt gaat worden, maar ook tot een besef, dat opleidingen en beroepenveld weliswaar verschillende zijn en verschillende doelstellingen hebben, maar wel met elkaar in gesprek moeten blijven om daarmee de kwaliteit van de casuïstiek in Cascade te kunnen blijven waarborgen.

Bijlage 1 Kostenoverzicht (eindrapportage exploitatie Cascade-cblproject)

Bijlage 2 deliverable Processen en procedures Cascade-CBL

Bijlage 3 planning deliverables

Bijlage 4 rapportage CasusConsult

Bijlage 5 aankondiging Espelon

Samenstelling stuurgroep en projectgroep

Bij het afronden van het project bestond de stuurgroep uit:

- Leon van de Grindt (voorzitter, HvU)
- Sonja Nieuwenhuis (Fontys)
- Peter Coolen (Fontys)
- Willem Baumfalk (HvA)
- Ton Bogers (HvU, controller) en
- Albert Visser, algemeen projectleider (HvU)

In de loop van het project hebben ook de volgende twee personen deel uit gemaakt van de Stuurgroep:

- Joke de Jong (HvU, tot juni 2004 voorzitter)
- Hans Verschoor (HvA in 2001-2002)

De implementatiegroep bestond uit:

- Simona Gaarhuis (HvA)
- Gonny Stoop (HvU)
- Jean Jamin(Fontys)
- Johnny Vanschoren(Fontys) en
- Cees Lau, (AT&A)

Eerdere deelprojectleiders waren:

- Alphons Ravelli (HvU) en
- Jaap van der Maarel (Fontys)

De software is geleverd door Brein bv in Haaksbergen

De hosting in de projectperiode en verzorgd door IT-Support van de HvU

De exploitatie gaat worden verzorgd door Espelon